

Correctievoorschrift HAVO

2019

tijdvak 1

management & organisatie

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten per opgave.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1

1 **maximumscore 1**

Daphne

2 **maximumscore 2**

- De bank heeft een onderpand/zekerheid voor de lening 1
- Daphne legt eigen geld in waardoor de lening lager is 1

3 **maximumscore 1**

$(20 \times 10.754,51) - 160.000 = \text{€ } 55.090,20$

4 **maximumscore 3**

jaar	lening op 1 januari	interest-uitgaven	aflossing	belastingvoordeel als gevolg van hypotheekrenteaftrek	netto-hypotheek-uitgaven
2020	160.000,00	4.800,00	5.954,51		
2021	154.045,49	4.621,36	6.133,15	1.756,12	8.998,39

	2020	2021
lening op 1 januari	160.000	$160.000 - 5.954,51 = 154.045,49$
interestuitgaven	$3\% \times 160.000 = 4.800$	$3\% \times 154.045,49 = 4.621,36$
aflossing	$10.754,51 - 4.800 = 5.954,51$	$10.754,51 - 4.621,36 = 6.133,15$
belastingvoordeel als gevolg van hypotheekrenteaftrek		$38\% \times 4.621,36 = 1.756,12$
netto-hypotheekuitgaven		$10.754,51 - 1.756,12 = 8.998,39$

- € 4.621,36 + € 6.133,15 1
- € 1.756,12 1
- € 8.998,39 1

Opgave 2

5 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Manuel heeft voor de ingekochte producten een lagere inkoopprijs doordat KoKo Nederland bij de leveranciers korting kan bedingen.
- Manuel heeft meer zekerheid over de kwaliteit van de ingekochte producten, omdat KoKo Nederland niet wil dat er afbreuk wordt gedaan aan het kwaliteitsimago van de keten.
- Manuel spaart tijd uit bij het inkopen, doordat KoKo Nederland de inkoop regelt.

6 maximumscore 2

- De basisvergoeding van € 100.000 behoort tot constante kosten, omdat deze niet afhankelijk is van de omzet 1
- De extra vergoeding behoort tot variabele kosten, omdat deze wel afhankelijk is van de omzet 1

Opmerking

Wanneer de kandidaat geen onderscheid maakt tussen de basisvergoeding en de extra vergoeding, worden geen scorepunten toegekend.

7 maximumscore 1

5.550 x 3 x 50 =	832.500
zzp'ers: 740 x 3 x 50 =	<u>111.000</u>
reguliere bezoekers	€ 721.500

Opmerking

Zie voor de uitwerkbijlage het correctievoorschrift bij vraag 12.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 2

resultatenrekening KoKo Rotterdam 2018 (gedeeltelijk ingevuld; getallen x € 1)		
omzet		832.500
inkoopwaarde van de omzet	333.100	
basisvergoeding van het franchisecontract	100.000	
(eventueel) extra vergoeding van het franchisecontract	0	
overige bedrijfskosten	<u>332.800</u>	
totale kosten		<u>765.900</u>
nettowinst		66.600

nettowinst in procenten van de omzet: 8%

berekeningen:

nettowinst	$832.500 - 765.900 = 66.600$
nettowinst in procenten van de omzet	$\frac{66.600}{832.500} \times 100\% = 8\%$

- 66.600 1
- 8% 1

9 maximumscore 2

$$\left(\frac{740}{2}\right) \times 1,6 = 592$$

Opmerking

Voor elke gemaakte fout wordt 1 scorepunt in mindering gebracht.

10 maximumscore 2

- $0,50 \times 592 \times 2,5 + 0,25 \times 592 \times 3,5 + 0,25 \times 592 \times 4,5 = 740 + 518 + 666 = 1.924$ uur per week 1
- 1.924×2 (halve uren) $\times 1 \times 50 = € 192.400$ 1

Opmerking

Zie voor de uitwerkbijlage het correctievoorschrift bij vraag 12.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

$$592 \times 2,5 \times 2,40 \times 50 = \text{€ } 177.600$$

Opmerkingen

- Zie voor de uitwerkbijlage het correctievoorschrift bij vraag 12.
- Voor elke gemaakte fout wordt 1 scorepunt in mindering gebracht.

12 maximumscore 1

€ 1.091.500

omzet (getallen x € 1) Koko Rotterdam		
omzet producten	2018	2019
- reguliere bezoekers	721.500	721.500
- zzp'ers	<u>111.000</u>	<u>177.600</u>
totaal	832.500	899.100
omzet bezoekerstarief zzp'ers		<u>192.400</u>
totaal		1.091.500

13 maximumscore 2

- afschrijvingskosten: $\frac{0,75 \times 120.000}{5} =$ 18.000 1
- kosten financiering: $0,5 \times 120.000 \times 0,02 =$ 1.200 +
- totale extra kosten in 2019: € 19.200 1

14 maximumscore 4

resultatenbegroting KoKo Rotterdam over 2019 (getallen x € 1)		
omzet		1.091.500
inkoopwaarde van de verkochte producten	359.640	
basisvergoeding van het franchisecontract	100.000	
(eventueel) extra vergoeding van het franchisecontract	9.150	
kosten inrichting en verbouwing	19.200	
overige bedrijfskosten	<u>332.800</u>	
totale kosten		<u>820.790</u>
nettowinst		270.710

Conclusie:

nettowinst in procenten van de omzet: 24,8%

dus het plan voldoet wel/niet

want 24,8% > 20%

berekeningen over 2019:

inkoopwaarde van de verkochte producten	$899.100 \times 0,4 = 359.640$
(eventueel) extra vergoeding van het franchisecontract	$0,10 \times (1.091.500 - 1.000.000) = 9.150$
nettowinst in procenten van de omzet	$\frac{270.710}{1.091.500} \times 100\% = 24,8\%$

- 359.640 1
- 9.150 1
- 270.710 1
- 24,8% dus het plan voldoet wel want 24,8% > 20% 1

Opgave 3

15 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Een vof heeft geen publicatieplicht van de jaarrekening.
- Een vof heeft minder oprichtingseisen (geen minimumkapitaal van € 0,01; geen notariële akte).
- Een vof kan bij een bepaalde hoogte van de winst een lagere belastingafdracht hebben (want tarieven inkomstenbelasting pakken bij lagere winst gunstiger uit dan de tarieven vennootschapsbelasting bij een hogere winst).

per juist antwoord

1

16 maximumscore 2

$10.000 \times (4,50 - 3,04) = € 14.600$ voordelig+/positief

Opmerking

Voor elke gemaakte fout wordt 1 scorepunt in mindering gebracht.

17 maximumscore 3

- resultaat op inkoopkosten: $(10.000 \times 0,34) - 3.480 = -80$ 1
 - resultaat op de inkoopprijs -1.270
 - het totale resultaat op inkopen: € 1.350
- nadelig/-/negatief 2

18 maximumscore 2

- deel verkoopresultaat: $\frac{2}{5} \times 14.600 = 5.840$ 1
- $5.840 - 1.350 = € 4.490$ 1

Opgave 4

19 maximumscore 4

- $((63.000 + 76.000 + 71.000) \times 0,4) + (64.000 + 63.000 + 76.000) \times 0,6$
= 205.800 3
- $205.800 \times 1,21 = € 249.018$ 1

Opmerking

Voor elke gemaakte fout 1 scorepunt in mindering brengen.

Vraag	Antwoord	Scores	
20	maximumscore 2		
	• $(63.000 + 76.000 + 71.000) = 210.000$	1	
	• $210.000 \times \frac{100}{150} = € 140.000$	1	
21	maximumscore 2		
	• beginvoorraad	130.000	
	inkopen: $40.000 + 51.000 + 50.000 =$	141.000	+
	• inkoopwaarde omzet	<u>140.000</u>	-
	balanspost Voorraden op 1 april 2019	€ 131.000	1

Opgave 5

22 maximumscore 2

$$\frac{316 + 60 + 30 + 34}{11 + 6 + 183} = \frac{440}{200} = 2,2$$

Opmerking

Voor elke gemaakte fout wordt 1 scorepunt in mindering gebracht.

23 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- De samenstelling van het debiteurensaldo is niet bekend (dubieuze debiteuren).
- Het moment van de toekomstige ontvangsten/uitgaven is niet bekend.
- De current ratio is een momentopname / window dressing is mogelijk.

per juist antwoord

1

Opmerking

Wanneer de kandidaat heeft geantwoord dat voorraden niet of moeilijk verkoopbaar kunnen zijn, wordt voor dit antwoord geen scorepunt toegekend. Er zijn bij De Wit namelijk geen voorraden.

24 maximumscore 2

$$\frac{300 + 102 + 50}{108 + 320 + 620 + 11 + 6 + 183} \times 100\% = \frac{452}{1.248} \times 100\% = 36,2\%$$

Opmerking

Voor elke gemaakte fout wordt 1 scorepunt in mindering gebracht.

25 maximumscore 1

Het wordt lastiger, omdat het voor de vreemd-vermogensverschaffers minder zeker is dat nieuw vreemd vermogen / leningen (bij een eventueel faillissement) nog terugbetaald kunnen worden.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 3

- gemiddeld vreemd vermogen = $\frac{(102 + 350 + 600 + 20 + 4 + 142) + 1.248}{2}$
 $= \frac{1.218 + 1.248}{2} = 1.233$ 1
- interestkosten = $0,04 \times 1.233 = 49,32$ 1
- $RTV = \frac{50 + 49,32}{0,5 \times (1.616 + 1.700)} \times 100\% = \frac{99,32}{1.658} \times 100\% = 6\%$ 1

27 maximumscore 3

kengetal	beter of slechter dan branchegemiddelde
liquiditeit: current ratio	beter
solvabiliteit: $\frac{\text{eigen vermogen}}{\text{vreemd vermogen}} \times 100\%$	beter
rentabiliteit eigen vermogen	slechter
interest vreemd vermogen	slechter
rentabiliteit van het totale vermogen	slechter

Conclusie:

Thierry zal De Wit Transport ~~wel~~ / niet overnemen, want minder dan vier kengetallen scoren beter dan de branchegemiddelden.

- tabel 2

Opmerking

Voor elke gemaakte fout wordt 1 scorepunt in mindering gebracht.

- conclusie 1

Opgave 6

28 maximumscore 2

De verhuurprijs voor het verenigingsjaar 2017-2018 is $90 + 2,50 = 92,50$.
De totale huuropbrengst is $120 \times 92,50 = € 11.100$.

Opmerking

Voor elke gemaakte fout wordt 1 scorepunt in mindering gebracht.

29 maximumscore 2

$$\frac{2}{6} \times 130 \times 0,5 \times 120 = € 2.600$$

Opmerking

Voor elke gemaakte fout wordt 1 scorepunt in mindering gebracht.

30 maximumscore 1

NOAD heeft nog een verplichting om de reclameborden beschikbaar te stellen aan de huurders.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 24 mei. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 24 mei kunt u nog tot en met 11 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector.

Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

management & organisatie havo

Centraal examen havo

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor havo,

Bij het centraal examen management & organisatie havo:

Op **pagina 11**, bij **vraag 22** ook goed rekenen:

$$\frac{406}{194} = 2,1\%$$

en

Op **pagina 11**, bij **vraag 24** ook goed rekenen:

$$\frac{452}{1.242} = 36,4\%$$

en

Op **pagina 12**, bij **vraag 26** ook goed rekenen:

- gemiddeld vreemd vermogen = $\frac{1.214 + 1.242}{2} = 1.228$ 1
- interestkosten = 49,12 1
- $RTV = \frac{99,12}{1.658} \times 100\% = 6\%$ 1

Toelichting:

In opgave 5 staat boven de opgave vermeld dat de BTW buiten beschouwing blijft. In de balans die is opgenomen in Informatiebron 6, wordt te vorderen en te betalen BTW genoemd. Antwoorden van leerlingen die in vraag 22, 24 en 26 de BTW structureel achterwege hebben gelaten mogen ook goed gerekend worden.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren management & organisatie havo.

Namens het College voor Toetsen en Examens,

drs. P.J.J. Hendrikse,
voorzitter